

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (VN/10855/2024)

Kannatamme sähköisen liiketoiminnan ja asiainnin parempaa mahdollistamista sisämarkkinoilla. Suomessa on jo tällä hetkellä toimivat vahvojen sähköisten tunnistusvälineiden markkinat, sillä pankit tarjoavat pankkitunnuksia, teleyritykset mobiilivarmenteita ja viranomaiset myöntävät erilaisia digitaalisia varmenteita. Haluamme korostaa, että myös jatkossa yksityisen sektorin tarjoamien lompakkoratkaisujen tulee olla aidosti mahdollisia, sillä ne tuovat kuluttajille vaihtoehtoja tunnistautumiseen.

Kannatamme Digi- ja väestötietoviraston nimeämistä eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon tarjoajaksi Suomessa. Valvonnan keskittäminen Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin on myös kannatettavaa, sillä näin sillä on mahdollisuus yhtenäistää EU-asetusten tulkintaa ja soveltamista.

Luonnoksen mukaan Digi- ja väestötietovirasto myöntäisi lompakkoon henkilöllisyyden osoittamisen mahdollistavat luonnollisen henkilön tunnistetiedot väestötietorekisteriin perustuen. Patentti- ja rekisterihallitus vastaisi oikeushenkilöiden tunnistetiedoista. Luonnoksen mukaan se myöntäisi oikeushenkilön tunnistetiedot ja ne voitaisiin tarjota vain kaupparekisteriin rekisteröidyille oikeushenkilölle. Tällöin joukko ei-kaupparekisteriin rekisteröityjä oikeushenkilöitä jäisi järjestelmän ulkopuolelle eikä niille voitaisi myöntää tunnistetietoja. Mielestämme oikeushenkilöiden

tunnistetietoja tulisi kuitenkin voida myöntää laajemmin esimerkiksi yhdistyksille, osuuskunnille ja y-tunnuksen omaaville yksityisille elinkeinonharjoittajille, joita ei ole merkitty kaupparekisteriin.

Haluamme kiinnittää huomiota hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa esitettyyn ajatukseen, jonka mukaan uuden julkisen lompakon laajamittainen käyttö voisi mahdollistaa nykyisten tunnistusvälineiden tarjoajien keskittymisen liiketoimintansa ydinosa-alueisiin. Mielestämme hallituksen esityksessä ei tulisi esittää tämänkaltaisia kannanottoja alan eri toimijoiden tulevaisuuden toiminnasta, sillä esimerkiksi mobiilivarmenteen käyttöönotto Suomessa on edennyt hyvin eikä ole syytä vaikuttaa tähän suotuisaan kehitykseen. On kuluttajien etu, että markkina toimii ja kuluttajille mahdollistuu laaja valinnanvapaus eri palveluiden kautta. Tämä tukee myös toimintavarmuutta ja varautumista laajemmin.

Haluamme kiinnittää huomiota siihen, että eIDAS-muutosasetuksessa säädetään velvollisuudesta hyväksyä lompakko asiointipalveluissa, mutta luonnoksesta ei käy ilmi siirtymäaika velvoitteen toimeenpanolle. Esityksen jatkotyössä tulee huomioida yritysten tarve riittäville siirtymäajoille, sillä niiden tulee pystyä valmistautumaan lompakkosovellusten hyväksymiseen asiointin yhteydessä esimerkiksi eri järjestelmien yhteen toimivuuden osalta.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

Jotta uuden lompakkojärjestelmän käyttöönotto ei vaikeuta kohtuuttomasti eri toimia sellaisille tahoille, joilla ei ole valmiutta tai mahdollisuuksia käyttää digitaalista lompakkoa, tulee taata vaihtoehtoisia toimintatapoja, kuten esimerkiksi avustettuja palveluita. On pidettävä huolta siitä, ettei passin, henkilökortin tai lompakon käyttöönotto muodostu käytännön esteeksi muun muassa lapsille, vanhuksille, toimintarajoitteisille tai vailla kotimaista henkilötunnusta oleville henkilöille. Myös toisen henkilön puolesta tapahtuva asiointi tulee huomioida olipa kyseessä alaikäisen huoltaja tai edunvalvoja. Uuden lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä tulee tarjota riittävästi ohjeistusta ja neuvontaa. Tietosuojaan osalta on tärkeää huomioida tietojen minimointi ja kussakin tilanteessa asianmukaisen suostumuksen saanti.

Luonnoksesta ei käy ilmi, milloin digitaalinen henkilöllisyystodistus tulisi voida olla käytettävissä ja hyväksyttävissä. Esityksen jatkotyössä tulisikin eri toimijoiden uusien velvoitteiden voimaantulon siirtymäaika huomioida ja siirtymäajan tulisi olla riittävän pitkä.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

Digitaalisen lompakon saamiseksi tulee ensitunnistautumiselta edellyttää korkean turvataso-
tunnistautumista vakavien väärinkäytösriskien välttämiseksi ja järjestelmän riittävän varmuustason
varmistamiseksi.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

Ekosysteemin tulee muodostaa monituottajamallin pohjalta. Digi- ja väestötietoviraston lompakko
on tarpeellinen, mutta kilpailuneutraliteetti tulee aidosti huomioida. Yritysten tulee voida kilpailla
ilman pelkoa siitä, että viranomaisen lompakkoratkaisusta tulee yksinomainen. Kansallista
lisäsääntelyä ei tule tehdä. Yrityslompakoiden ja niihin liittyvien palvelujen tulee voida toimia
markkinoilla tasapuolisin ehdoin, jolloin käyttäjälle muodostuu aito valinnanvapaus. Koska asetus
edellyttää vähintään yhden lompakon tarjolla oloa vuoden 2026 lopussa, on tärkeää käynnistää
pikaisella aikataululla testaus- ja pilotointikokeiluja.

Yritysten näkökulmasta erilaisilla lompakkoratkaisuilla ja sähköisillä tunnisteilla voidaan sujuvoittaa
ja automatisoida yksityisen sektorin transaktioita niin suhteessa toisiin yrityksiin kuin myös
viranomaisiin. Jatkotyössä tulisikin erilaisia yrityslompakkoratkaisuja huomioida laajemmasta
näkökulmasta kuin hallinnollisen taakan keventäminen tai hallinnollinen asiointi.

Aalto-Setälä Minna
Keskuskauppakamari